

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

การเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรจังหวัดกาญจนบุรี

Broiler Production Adhering to Good Agricultural Practice Standards of Farmers

in Kanchanaburi Province

จิรวดี บังเพียรดี (Jirawadee Bangphiandee)¹ สุนันท์ สีสังข์ (Sunan Seesang)² มณฑิชา พุทซาคำ (Monticha Putsakum)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร (2) การดำเนินการเลี้ยงไก่เนื้อ (3) การได้รับความรู้ในการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (4) การปฏิบัติของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และ (5) ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรเลี้ยงไก่เนื้อแบบพันธะสัญญาในเขตพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีปีพ.ศ.2562 จำนวน 141 ราย การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวน 105 ราย และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรอายุเฉลี่ย 50.67 ปี ทำฟาร์มไก่เนื้อเป็นอาชีพหลักและทำไร่เป็นอาชีพเสริม มีขนาดพื้นที่เลี้ยงไก่เนื้อเฉลี่ย 14.73 ไร่ (2) เกษตรกรใช้สายพันธุ์ไก่เออร์เบอร์ เอเคอร์ส ลักษณะโรงเรือนที่เกษตรกรใช้ในการเลี้ยงไก่เนื้อเป็นแบบปิด การเลี้ยงแบบมีพันธะสัญญากับบริษัท เกษตรกรส่วนมากได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม (3) เกษตรกรได้รับความรู้เรื่องการเข้าอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และเกษตรกรได้รับการสนับสนุน/ช่วยเหลือเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อจากหน่วยงานของกรมปศุสัตว์ นอกจากนี้ เกษตรกรได้รับความรู้/ข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ เอกสารเผยแพร่ และอินเทอร์เน็ต (4) เกษตรกรการปฏิบัติของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านองค์ประกอบฟาร์มและการจัดการฟาร์ม ส่วนด้านของสุขลักษณะส่วนบุคคล คือ การป้องกันควบคุมโรค เกษตรกรยังไม่เคร่งครัดในการปฏิบัติ อาจทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการติดโรคในไก่ ด้านสวัสดิภาพสัตว์เกษตรกรปฏิบัติได้ดี ด้านสิ่งแวดล้อม เกษตรกรปฏิบัติได้ดี ส่วนด้านการบันทึกข้อมูลนั้น เกษตรกรละเลยและไม่เห็นถึงความสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาในรุ่นต่อไป หรืออาจจะยังไม่เข้าใจวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (5) เกษตรกรมีปัญหาในการเลี้ยงไก่เนื้อ โดยมีปัญหาด้านสุขภาพไก่มากที่สุด

คำสำคัญ การพัฒนาฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จังหวัดกาญจนบุรี

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช jirawadee627@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sunan.see@stou.sc.th

³ รองศาสตราจารย์ แผนกวิชาการจัดการการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช monticha.put@stou.sc.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study the farmers who produced broiler in the following aspects: (1) socio-economic status of farmers, (2) the operations of broiler production, (3) receiving knowledge of broiler production according to Good Agricultural Practices (GAP) For Broilere Farm (4) the practice acoording to GAP, and (5) problems in broiler production according to GAP. The research population was 141 contracted broiler farms in Kanchanaburi Province. The sample size was determined by Taro Yamane's formula with an error of 0.05 accounting for 105 farmers. The data were collected by structural interview data were analyzed by descriptive statistics using frequency distribution, percentage, mean, minimum and maximum values, standard deviation. The result showed that (1) the average age of farmers was 50.67 years. They had main and supplementary occupations as broiler and field crop production, respectively. The average farm area was 14.73 Rai (1 Rai = 1,600 square meters). (2) They used Arbor Acres breed and a closed system type of farmstead with contracted farming. Most of them had received farm standardized certification. (3) They were trained in broiler production according to GAP and receiving support and help from Department of Livestock. Furthermire, they received news from the Department of Livestock personnels, published documents and internet. (4) Most of them had corrected practices in farm structure and farm management, however, the personal hygiene still had not passed, it was shown that they were still lacking of the infection control and couldn't prevent the infection into farm. In the disease prevention and control, farmers were not stricted enough in the practice and it could pose a high risk of infected broilers. Nevertheless, the farmers performed well in animal welfare and environment, but they ignored the importance of data collection for future production period or didn't understand how to collect one. (5) Farmers were problems raising broilers with the most health problems in chicken

Keywords: The development of broiler farms, Good agricultural practice, Kanchanaburi Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

บทนำ

ประเทศไทยมีการผลิตไก่เนื้อเป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน โดยยุคก่อนปีพ.ศ. 2510 เป็นการเลี้ยงไก่พื้นเมืองปล่อยให้หากินรอบบริเวณบ้าน เพื่อการบริโภคในครัวเรือน เริ่มทำฟาร์มเลี้ยงไก่โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ โดยส่งไก่ไขพันธุ์โรดไอส์แลนด์เรดจากสหรัฐอเมริกามาทดลองเลี้ยงที่ฟาร์มบางเบิด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ช่วงปลายปีพ.ศ. 2460 เป็นยุคเริ่มต้นการเลี้ยงไก่ในระบบฟาร์มแต่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะวัคซีนที่ใช้ในการป้องกันโรคสัตว์ปีก เช่น โรคคอหอยสัตว์ปีก โรคไขหวัดนก โรคนิวคาสเซิล เป็นต้น ต้องมีการนำเข้าและมีราคาแพง ไทยไม่สามารถผลิตขึ้นใช้เองได้ การทำฟาร์มไก่ไข่จึงหยุดชะงัก ต่อมาปลายปีพ.ศ. 2480 มีการทดลองทำฟาร์มไก่อีกครั้ง ซึ่งแนวคิดการเลี้ยงฟาร์มไก่ไข่เริ่มต้นการส่งเสริมการทำฟาร์มไก่ไข่เกิดขึ้น โดยมีพันธุ์ไก่ไข่ที่ทดลองนำมาเลี้ยง เช่น พันธุ์โรดไอส์แลนด์เรด พันธุ์เล็กฮอร์นขาว พันธุ์บาร์พลัมทรอค เป็นต้น (สมพร อิศวิลานนท์, 2561)

นอกจากนี้การทำธุรกิจฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของไทยมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ระบบการเลี้ยงไก่เนื้อแบบธุรกิจฟาร์มนับจากช่วงปีพ.ศ. 2510 เป็นต้นมา มีการจัดตั้งบริษัทธุรกิจการเกษตร มีการนำระบบการเลี้ยงแบบลูกเล้าและระบบประกันราคา ระบบรับจ้างฝากเลี้ยง เป็นต้น รวมถึงการขยายตัวตามแนวดิ่งของบริษัทธุรกิจการเกษตรสู่การผลิตอาหารสัตว์ การผลิตพันธุ์ไก่ การผูกโยงการผลิตเข้ากับการตลาดทั้งภายในประเทศและการส่งออก ทำให้การเลี้ยงไก่เนื้อในระบบฟาร์มได้ก้าวขึ้นสู่อุตสาหกรรม เกษตรกรปรับตัวสู่การเลี้ยงเชิงพาณิชย์มากขึ้น ส่งผลให้อุตสาหกรรมการผลิตไก่เนื้อของไทยพัฒนาก้าวสู่การผลิตที่เป็นมาตรฐานทั้งด้านการผลิตของฟาร์มและมาตรฐานด้านความปลอดภัยของอาหาร เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องขึ้นทะเบียนการเลี้ยงไก่เนื้อกับกรมปศุสัตว์และมีการตรวจสอบฟาร์มเพื่อให้ได้ระบบการจัดการฟาร์มที่ดี การเปลี่ยนแปลงระบบการเลี้ยงไก่เนื้อของผู้ประกอบการรายกลางและรายใหญ่ของไทยได้รับความเชื่อมั่นและเชื่อถือจากประเทศผู้นำเข้า โดยเฉพาะจากประเทศญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่ให้ความสำคัญกับมาตรฐานความปลอดภัยของอาหารในระดับสูง โดยประเทศดังกล่าวได้ผ่อนคลายข้อห้ามการนำเข้าเนื้อไก่จากไทย ทำให้การส่งออกเนื้อไก่ของไทยได้กลับฟื้นตัวก้าวสู่การเป็นคู่แข่งชั้นที่สำคัญกับบราซิล ซึ่งผู้ส่งออกรายใหญ่ของโลกได้อีกครั้งในปีพ.ศ. 2558 ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกเนื้อไก่ลำดับ 4 ของโลก แต่ละปีจะผลิตไก่อรวมทั้งสิ้นประมาณ 1,200 ล้านตัว ใช้บริโภค ภายในประเทศ 60% ส่งออก 40% เดิมส่งออกในรูปเนื้อไก่สดแช่แข็ง แต่หลังจากการระบาดของไข้หวัดนกในสัตว์ปีกปีพ.ศ. 2546-2547 การส่งออกอยู่ในรูปเนื้อปรุงสุกหรือกึ่งสุก การส่งออกไก่เนื้อของไทยยังรองจากบราซิล สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป โดยมีปริมาณส่งออกประมาณ 6 แสนตัน คิดเป็นรายได้จำนวน 82,347 ล้านบาท ตลาดส่งออกไก่เนื้อของไทยส่วนใหญ่ส่งออกไปยังตลาดญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป เป็นสำคัญ (สมพร อิศวิลานนท์, 2561)

กล่าวคือ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มปศุสัตว์เป็นมาตรฐานรับรองคุณภาพสินค้าเกษตร และอาหารตามกระบวนการผลิตทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีถูกสุขลักษณะ และปลอดภัยต่อผู้บริโภค โดยการกำกับดูแลให้มีความปลอดภัยตลอดห่วงโซ่อาหาร เริ่มตั้งแต่ระดับฟาร์มเลี้ยงสัตว์ อาหารสัตว์ โรงงานผลิตอาหารสัตว์ โรงฆ่าสัตว์ จนถึงโรงงานแปรรูปเนื้อสัตว์ เพื่อยกระดับการจัดการฟาร์ม เลี้ยงสัตว์ให้ได้มาตรฐาน คัดกรองผู้บริโภค และเพื่อประโยชน์ในทางการค้า (กรมวิชาการเกษตร, 2562) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยการพัฒนาฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อเข้าสู่การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับปศุสัตว์ปีพ.ศ. 2560 (Good Agricultural Practices: GAP) ในเขตพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อพัฒนาการผลิตให้มีมาตรฐานทั้งด้านการผลิตของฟาร์มและมาตรฐานด้านความปลอดภัยของอาหาร ระบบการจัดการฟาร์มที่ดี สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ภายใต้กระบวนการที่ใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ดี ตลอดจนความสามารถในการควบคุม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

คุณภาพ มีการผลิตที่ต่อเนื่องทำให้มีปริมาณที่เหมาะสมกับตลาด เพื่อให้ไทยยังคงเป็นผู้นำในการผลิตและการส่งออกเนื้อไก่ในระดับโลกเช่นนี้ต่อไป (ประชากรกิจ,2562)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ
2. เพื่อศึกษาการดำเนินการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาการได้รับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
4. เพื่อศึกษาการปฏิบัติของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
5. เพื่อศึกษาปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ ประชากรในการวิจัยคือเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบพันธะสัญญา กับบริษัทเอกชนในเขตพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ปี พ.ศ.2562 จำนวน 141 ราย คำนวณหาจำนวนตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์ยามาเน่ ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวนตัวอย่าง 105 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structural interview) ทดสอบเครื่องมือกับผู้เลี้ยงไก่เนื้อจำนวน 30 รายในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อตรวจสอบความเที่ยงได้ค่า Cronbach Alpha เท่ากับ 0.88 วิเคราะห์ข้อมูลแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

1) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เกษตรกรมีขนาดพื้นที่เลี้ยงไก่เนื้อเฉลี่ย 14.73 ไร่ ลักษณะการถือครองที่ดินทำฟาร์มเป็นที่ดินของตนเอง มีแรงงานในการเลี้ยงไก่เนื้อเฉลี่ย 6.15 คน ต้นทุนรวมในการเลี้ยงไก่เนื้อ (รวมค่าแรงงานจ้าง) เฉลี่ย 945,649.50 บาท ต่อ 1 รุ่น แหล่งเงินทุนในการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกรจากธนาคารของรัฐ ร้อยละ 75.2 กำไรจากการเลี้ยงไก่เนื้อ เฉลี่ย 590,022.90 บาท ต่อ 1 รุ่น

2) สภาพพื้นฐานทางสังคม เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดกาญจนบุรีเป็นชายร้อยละ 62.9 หญิงร้อยละ 37.1 อายุเฉลี่ย 50.67 ปี ประกอบอาชีพเลี้ยงไก่เนื้อเป็นอาชีพหลัก และประกอบอาชีพทำไร่เป็นอาชีพเสริมเฉลี่ย 72.4 การรวมกลุ่มประกอบอาชีพในรูปแบบกลุ่ม ธกส. ร้อยละ 75.2 และมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่เนื้อเฉลี่ย 15.7 ปี

2. การดำเนินการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกร

เกษตรกรทั้งหมดใช้สายพันธุ์ไก่อาร์เบอร์ เอเคอร์ส จำนวนไก่เนื้อที่เลี้ยงภายในฟาร์มเฉลี่ย 64,736.19 ตัว ต่อฟาร์ม จำนวนโรงเรือนที่ใช้ในการเลี้ยงไก่เนื้อเฉลี่ย 3.18 โรงเรือนต่อฟาร์ม มีทางเข้าทางออกของฟาร์ม 1 ทาง ร้อยละ 83.8 เกษตรกรมีแหล่งน้ำที่ใช้ในการเลี้ยงไก่เป็นแบบบ่อบาดาลร้อยละ 57.1 มีความถี่ของการป้องกันกำจัดสัตว์พาหะสัปดาห์ละครั้ง ร้อยละ 66.7 เกษตรกรทั้งหมดมีลักษณะโรงเรือนในการเลี้ยงไก่เนื้อเป็นแบบปิด ใช้ระยะเวลาในการพักเล้าเฉลี่ย 27.50 วัน และเกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มร้อยละ 84.8 เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่เนื้อว่ามีรายได้ดีและมั่นคงแน่นอนร้อยละ 74.3

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

3. การได้รับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) **สื่อบุคคล** เกษตรกรได้รับข่าวสารบ่อยๆ/ประจำ จากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ร้อยละ 84.8 เจ้าหน้าที่เอกชนร้อยละ 65.7 และจากเพื่อนบ้านร้อยละ 58.1

2) **สื่อมวลชน** เกษตรกรได้รับข่าวสารบ่อยๆ/ประจำ จากอินเทอร์เน็ตร้อยละ 31.4 จากเอกสารเผยแพร่ร้อยละ 5.7 จากวิทยุโทรทัศน์ร้อยละ 5.7 และจากวีดิทัศน์ร้อยละ 1.9 จากหนังสือพิมพ์ร้อยละ 1.0

3) **สื่อกิจกรรม** เกษตรกรได้รับข่าวสารบ่อยๆ/ประจำ จากการเข้าชมนิทรรศการร้อยละ 5.7จากการทัศนศึกษา/ดูงาน ร้อยละ 4.8 และจากการสัมมนาร้อยละ 2.9

4) **พื้นฐานความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี** เกษตรกรส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยจากหน่วยงานของกรมปศุสัตว์ ร้อยละ 99.0 และเกษตรกรได้รับการสนับสนุน/ช่วยเหลือเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อจากหน่วยงานของกรมปศุสัตว์ ร้อยละ 98.1

4. การปฏิบัติของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) องค์ประกอบฟาร์ม

(1) สถานที่ตั้ง เกษตรกรทั้งหมดได้รับการยินยอมจากหน่วยราชการท้องถิ่น ว่าสถานที่ตั้งของฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อไม่มีความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงอันตรายทางเคมี ชีวภาพ และอยู่ห่างไกลจากแหล่งสัตว์ปีกอื่นๆ มีการคมนาคมสะดวก ไม่มีน้ำท่วมขัง และห่างไกลแหล่งชุมชน

(2) ผังและลักษณะฟาร์ม เกษตรกรร้อยละ 98.1 มีขนาดพื้นที่เพียงพอเหมาะสม ไม่เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยมีทางเข้าออกทางเดียว มีรั้วล้อมรอบบริเวณฟาร์ม และถนนภายในฟาร์มมีความเหมาะสมกับการขนส่ง

(3) การวางผังฟาร์มที่ถูกสุขลักษณะและแยกพื้นที่เป็นสัดส่วน โดยอาคารสำนักงาน ที่จอดรถ และที่พักอาศัย พื้นที่เลี้ยงสัตว์ โรงเก็บและโรงผสมอาหารสัตว์ พื้นที่เก็บอุปกรณ์ และสารเคมี พื้นที่ทำลายซาก โดยเกษตรกรร้อยละ 95.2 มีการปฏิบัติที่ถูกต้อง

(4) บ้านพักอาศัยและอาคารสำนักงานแยกออกจากพื้นที่เลี้ยงสัตว์และมีรั้วกัน เกษตรกรร้อยละ 71.4 มีการปฏิบัติอย่างถูกต้อง

(5) โรงเรือน แข็งแรง สะอาด และระบายอากาศดี มีอ่างจุ่มเท้าฆ่าเชื้อหน้าโรงเรือน มีตาข่ายป้องกันสัตว์ปีกเข้าโรงเรือน พื้นที่เพียงพอต่อการเลี้ยงสัตว์ ไก่ 39 กิโลกรัมต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร (ฉัตรชัย สาริกัลยะ, 2560) การควบคุมสภาพแวดล้อมของโรงเรือน ประกอบด้วย ควบคุมการหมุนเวียนของอากาศ ควบคุมอุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ ความเร็วลม ฝุ่นละออง และควบคุมปริมาณแก๊ส เกษตรกรร้อยละ 85.7 มีการปฏิบัติ

2) การจัดการฟาร์ม

(1) คู่มือแสดงรายละเอียด การเตรียมโรงเรือน การกกไก่ การจัดการอาหาร น้ำ การควบคุมสัตว์พาหะ เกษตรกรร้อยละ 66.7 มีการปฏิบัติ

(2) การจัดการอาหารและน้ำที่ใช้เลี้ยงไก่ อาหารมีคุณภาพและมาตรฐานตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ปีพ.ศ. 2558 ไม่ใช้สารต้องห้ามในการผสมอาหาร (กรณีผสมอาหารเอง) มีการเก็บตัวอย่างอาหารไว้วิเคราะห์ สถานที่เก็บอาหารสะอาด แห้ง อากาศถ่ายเท มีวัสดุรองรับ มีภาชนะรองรับอาหารและน้ำเพื่อพื่อต่อตัวไก่ และน้ำเลี้ยงไก่มีการตรวจวิเคราะห์อยู่สม่ำเสมออย่างน้อย 1 ครั้งต่อรุ่น เกษตรกรร้อยละ 82.9 มีการปฏิบัติ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

(3) การจัดการน้ำใช้ในฟาร์ม แหล่งน้ำใช้ในฟาร์มอยู่ในปริมาณที่สามารถป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตราย หากเป็นบ่อบาดาลมีฟอสฟอรัสและไนโตรเจนที่ต่ำต้องสะอาด เกษตรกรร้อยละ 81.0 มีการปฏิบัติ

(4) การจัดการโรงเรือนและอุปกรณ์ ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีระบบการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรงเรือน อุปกรณ์และบริเวณโดยรอบอย่างมีประสิทธิภาพทุกสัปดาห์ โดยพื้นที่รอบโรงเรือนรัศมีอย่างน้อย 3 เมตร ควรสะอาด และไม่มีขยะ โรงเรือนและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไก่เนื้อ เช่น ภาชนะให้อาหารและน้ำ จะต้องทำความสะอาด อย่างทั่วถึงก่อนนำไก่เข้าเลี้ยง ให้ถูกสุขลักษณะและสะดวกในการปฏิบัติงาน วัสดุรองพื้นที่ใช้ภายในต้องมีลักษณะแห้งสะอาดและอยู่ในสภาพดีฆ่าเชื้อก่อนนำมาใช้ หรือก่อนนำไก่เข้าเลี้ยงในกรณีที่พบว่าวัสดุรองพื้นเปียก หรือจับเป็นก้อน ให้ตักออกจากโรงเรือนทันที เกษตรกรร้อยละ 96.2 มีการปฏิบัติอย่างถูกต้อง

3) บุคลากร

(1) จำนวนและประเภทของบุคลากร เกษตรกรร้อยละ 76.2 มีคนเลี้ยงไก่ 1 คน ควรดูแลไม่เกิน 200,000 ตัว และมีสัตวบาล 1 คน ควรดูแลไม่เกิน 1,000,000 ตัว สัตวแพทย์ควบคุมฟาร์ม 1 คน ควรดูแลไม่เกิน 5,000,000 ตัว

(2) การฝึกอบรม ร้อยละ 68.6 ของบุคลากรได้รับการฝึกอบรมในการเลี้ยงไก่

(3) สุขลักษณะส่วนบุคคล บุคลากรมีสุขลักษณะที่ดีป้องกันการปนเปื้อนเชื้อ มีการตรวจสุขภาพประจำปีอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง ห้ามผู้ป่วยเข้าปฏิบัติงานในฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 30.5

4) สุขภาพสัตว์

(1) เกษตรกรร้อยละ 42.9 มีการป้องกันและควบคุมโรค ระบุแหล่งที่มาของไก่เนื้อได้ มีมาตรการป้องกันบุคคล ยานพาหนะ อุปกรณ์ มีการฆ่าเชื้อ เข้าออกฟาร์ม มีการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อยานพาหนะและบุคคลเข้าฟาร์ม ประตูเข้าฟาร์ม ปิดตลอดเวลา ยกเว้นได้รับอนุญาต มีการบันทึกการเข้า-ออกของบุคคลและยานพาหนะ มีสัญลักษณ์เตือนไม่ให้บุคคลหรือพาหนะ ภายนอกเข้าฟาร์ม บุคคลที่เข้าฟาร์มต้องฆ่าเชื้อรองเท้าและมือ บุคคลที่เข้าพื้นที่เลี้ยงไก่ต้องเปลี่ยนชุดและรองเท้า ตลอดจนผ่านการฆ่าเชื้อ ผู้ปฏิบัติงานและอุปกรณ์ควรแยกกันแต่ละโรงเรือน มีการฆ่าเชื้อวัสดุและอุปกรณ์ก่อนเข้าสู่ฟาร์ม แยกพาหนะที่ใช้ในฟาร์มและนอกฟาร์ม มีเครื่องพ่นฆ่าเชื้อและอุปกรณ์ที่เคลื่อนย้ายได้สะดวกภายในฟาร์ม มีแผนเฝ้าระวังและป้องกันโรคจากสัตว์ แพทย์ โดยการเฝ้าระวังโรคในฟาร์ม มีแผนป้องกัน ควบคุม และกำจัดสัตว์พาหะชัดเจน มีการตรวจติดตามสุขภาพไก่เนื้อประจำวัน และมีการกำจัดซากไก่ที่เหมาะสม

(2) การบำบัดและรักษาโรค เกษตรกรร้อยละ 96.2 มีการบำบัดโรคในสัตว์ปีกอยู่ภายใต้การดูแลของสัตวแพทย์

5) สวัสดิภาพสัตว์

เกษตรกรร้อยละ 94.3 มีการปฏิบัติตามหลักสวัสดิภาพสัตว์ ตรวจสอบคุณภาพไก่อย่างสม่ำเสมอ มีอุปกรณ์ควบคุม แสงสว่างไม่น้อยกว่า 20 ลักซ์ อย่างน้อยร้อยละ 80 ของพื้นที่เลี้ยงไก่ ปิดไฟไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน

6) สิ่งแวดล้อม

เกษตรกรร้อยละ 85.7 มีการกำจัดของเสียและขยะอย่างเหมาะสม เช่น บ่อขยะฝังกลบ บ่อทิ้งซาก ป้องกันการฟุ้งกระจายของวัสดุรองพื้น และมีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

7) การบันทึกข้อมูล

เกษตรกรร้อยละ 48.6 มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ การบริหารฟาร์ม เช่น โครงสร้าง การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การจัดการด้านการผลิต มีการเก็บบันทึกข้อมูลอย่างน้อย 3 ปี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

5. ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

เกษตรกรร้อยละ 67.8 มีปัญหาด้านการเลี้ยงไก่เนื้อ ดังนี้

- ด้านสุขภาพของไก่ ร้อยละ 52.4
- ด้านอาหารไม่มีประสิทธิภาพ ร้อยละ 33.3
- การขาดความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อ ร้อยละ 17.1
- แรงงานไม่เพียงพอ ร้อยละ 11.4
- พื้นที่โรงเรือนชำรุด/ไม่เพียงพอ ร้อยละ 6.7
- การขาดแหล่งเงินทุนในการกู้ยืม ร้อยละ 3.8
- การไม่มีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำ ร้อยละ 1.0

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50.67 ปี ซึ่งเป็นวัยกลางคน โดยเกษตรกรมีความคิดว่าการทำฟาร์มไก่เนื้อสามารถสร้างอาชีพที่เป็นของตัวเองและส่งต่อถึงลูกหลานรุ่นต่อไป ไม่ว่าคนที่มีหรือไม่มีความรู้ด้านเกษตรก็สามารถเรียนรู้ลองผิดลองถูก และสามารถทำให้ประสบความสำเร็จได้ เกษตรกรร้อยละ 87.6 ทำฟาร์มไก่เนื้อเป็นอาชีพหลัก ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรสามารถสร้างรายได้ที่มั่นคงแน่นอนให้กับครอบครัว และเป็นอาชีพที่ไม่ต้องจากครอบครัวไปอยู่ไกลๆ มีการทำไร่ร้อยละ 72.4 เป็นอาชีพเสริม เพราะลักษณะดินไม่เหมาะแก่การปลูกพืชชนิดอื่นๆ เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และออมเงินกันในรูปแบบอาสาสมัครเกษตรกรร้อยละ 15.2 และเกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่เนื้อเฉลี่ย 15.7 ปีต่อคน ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่เป็นระยะเวลานานพอสมควร สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพงษ์ พลศิริ และโสภณ นาคกล่อม เนื่องจากเกษตรกรเลี้ยงไก่เนื้อร้อยละ 87.91 ในจังหวัดนครศรีธรรมราชประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่เนื้อเป็นอาชีพหลัก

2. การดำเนินการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกร

เกษตรกรทั้งหมดเลี้ยงไก่สายพันธุ์อาร์เบอร์ เอเคอร์ส เพราะเป็นสายพันธุ์ที่ทางบริษัทซึ่งเกษตรกรทำพันธะสัญญานำมาให้ ส่วนใหญ่ฟาร์มของเกษตรกรเลี้ยงไก่อยู่ที่ 10,000-50,000 ตัวต่อ 1 โรงเรือน และ 1 โรงเรือนสามารถเลี้ยงไก่ได้ไม่ควรเกิน 39 กิโลกรัมต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร (ฉัตรชัย สาริกัลยะ, 2560) เกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่ทำการศึกษา มี 2 โรงเรือน เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องของเงินทุน และผู้ดูแลส่วนใหญ่เป็นคนในครัวเรือนซึ่งไม่เพียงพอต่อการขยายโรงเรือนเพิ่มมากขึ้น หากมีการขยายแล้วเพิ่มขึ้นจะต้องมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นอีกด้วย การทำฟาร์มจำเป็นต้องมีทางเข้าออกทางเดียว เนื่องจากเป็นการป้องกันการลักลอบเข้ามาในฟาร์มเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ด้วย และเพื่อการควบคุมป้องกันโรคตามมาตรฐานฟาร์ม เช่น การพ่นสเปรย์รด และอาบน้ำบุคคลก่อนเข้าฟาร์ม เป็นต้น การป้องกันสัตว์พาหะสัปดาห์ละครั้ง เพราะยังมีความถี่ในการกำจัดสัตว์พาหะมาก ก็ยิ่งเพิ่มการป้องกันได้มากขึ้นเช่นกัน การเลี้ยงไก่เนื้อมีลักษณะแบบโรงเรือนปิด คือ ปิดล้อมโรงเรือนรอบด้าน ใช้ระบบการจัดการเป็นแบบอุมงค์ลม และแผ่นรังผึ้งเพื่อทำความเย็น ควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น แสง และการหมุนเวียนของอากาศ เกษตรกรมีการเลี้ยงไก่แบบมีพันธะสัญญากับบริษัท เป็นลักษณะการประกันราคา ข้อดี คือลดภาวะเสี่ยงในเรื่องของราคา เพราะตลาดมีราคาค่อนข้างผันผวนอยู่ตลอดเวลา ระยะเวลาในการพักเล้าของเกษตรกรอยู่ช่วง 29 วัน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

เป็นการหยุดพักโรงเรือน (down time) เพื่อตัดวงจรการติดต่อกของโรคระบาดบางชนิดและปรับปรุงซ่อมบำรุงอุปกรณ์และโรงเรือนตามมาตรฐานคือ 28-30 วัน (กรมปศุสัตว์, 2563)

3. การได้รับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

เกษตรกรได้รับความรู้ข่าวสารจากสื่อต่างๆ แบ่งออกเป็น 3 สื่อ ในการรับความรู้/ข่าวสารการเลี้ยงไก่เนื้อ ได้แก่ สื่อบุคคลจากเจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์ ร้อยละ 84.8 สื่อมวลชนจากอินเทอร์เน็ตที่เป็นช่องทางการเข้าถึงข้อมูลที่ง่ายและไว ร้อยละ 31.4 และสื่อกิจกรรม เช่น การเข้าชมนิทรรศการที่ทำให้เกษตรกรเห็นภาพชัดและเกิดความเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น ซึ่งมีเพียงร้อยละ 5.7 ทั้งนี้ เกษตรกรได้รับความรู้ข่าวสารจากสื่อต่างๆ แบ่งออกเป็น 3 สื่อในการรับความรู้/ข่าวสารการเลี้ยงไก่เนื้อ สื่อบุคคล ได้รับจากเจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์ เพราะเป็นหน่วยงานดูแลด้านเกษตรกรโดยตรง สื่อมวลชนจากอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการเข้าถึงข้อมูลที่ง่ายและไว เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นวัยกลางคนจึงสามารถที่จะเรียนรู้และเข้าถึงได้ สุดท้ายด้านกิจกรรมจะเป็นลักษณะการเข้าชมนิทรรศการเพราะทำให้เกษตรกรเห็นภาพชัด ลงมือทำจริง จึงทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายสามารถนำไปปฏิบัติต่อได้จริง

นอกจากนี้ เกษตรกรทั้งหมดได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ซึ่งเป็นการอบรมโดยหน่วยงานของกรมปศุสัตว์ร้อยละ 99.0 และเกษตรกรทั้งหมดได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อ จากหน่วยงานของกรมปศุสัตว์ ร้อยละ 98.1 เนื่องจากเกษตรกรได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานของกรมปศุสัตว์ ทำให้เกษตรกรปฏิบัติตามการเลี้ยงไก่เนื้อได้ตรงตามมาตรฐานกำหนดและส่งผลต่อการเลี้ยงไก่ในทางที่ดี เมื่อไก่เจริญเติบโตได้ดี ผลตอบแทนที่ได้รับก็ดีขึ้นไปด้วย (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2560)

4. การปฏิบัติของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่เนื้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) องค์ประกอบฟาร์ม เกษตรกรทั้งหมดมีสถานที่ตั้งฟาร์มที่ได้รับการยินยอมจากหน่วยราชการท้องถิ่นมีสภาพแวดล้อมไม่เสี่ยงอันตรายทางเคมี ชีวภาพ อยู่ห่างไกลจากแหล่งสัตว์ปีก การคมนาคมสะดวก ไม่มีน้ำท่วมขัง เกษตรกรเกือบทั้งหมด (เกินกว่าร้อยละ 90.0) มีผังและลักษณะฟาร์ม มีขนาดพื้นที่เพียงพอ เหมาะสม ไม่เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยมีทางเข้าออกทางเดียว มีรั้วล้อมรอบบริเวณฟาร์ม ถนนภายในฟาร์มมีความเหมาะสมกับการขนส่ง มีการวางผังฟาร์มที่ถูกต้อง สุขลักษณะและแยกพื้นที่เป็นส่วน โดยอาคารสำนักงาน ที่จอดรถ และที่พักอาศัย พื้นที่เลี้ยงสัตว์ โรงเก็บและโรงผสมอาหารสัตว์ พื้นที่เก็บอุปกรณ์ และสารเคมี พื้นที่ทำลายซาก นอกจากนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่มีบ้านพักอาศัยและอาคารสำนักงานแยกออกจากพื้นที่เลี้ยงสัตว์และมีรั้วกัน โรงเรือนแข็งแรง สะอาด และระบายอากาศดี มีอ่างจุ่มเท้าฆ่าเชื้อหน้าโรงเรือน มีตาข่ายป้องกันสัตว์ปีกเข้าโรงเรือน พื้นที่เพียงพอต่อการเลี้ยงสัตว์ ไก่ 39 กิโลกรัม ต่อ 1 ตารางเมตร การควบคุมสภาพแวดล้อมของโรงเรือน ประกอบด้วย ควบคุมการหมุนเวียนของอากาศ ควบคุมอุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ ความเร็วลม และฝุ่นละออง และควบคุมปริมาณแสง

จากผลการศึกษาจะเห็นว่า เกษตรกรมีองค์ประกอบฟาร์มที่ค่อนข้างครบถ้วนตามข้อกำหนดการพัฒนาฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อเข้าสู่การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับปศุสัตว์ปีพ.ศ.2560 (Good Agricultural Practices: GAP)

2) การจัดการฟาร์ม เกษตรกรร้อยละ 66.7 มีคู่มือแสดงรายละเอียด การเตรียมโรงเรือน การกกไก่ การจัดการอาหาร น้ำ การควบคุมสัตว์พาหะ แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ (เกินกว่าร้อยละ 80.0) มีการจัดการอาหารและน้ำที่ใช้เลี้ยงไก่ โดยอาหารมีคุณภาพและมาตรฐานตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ปีพ.ศ. 2558 ไม่ใช้สารต้องห้ามในการผสมอาหาร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

(กรณีผสมอาหารเอง) มีการเก็บตัวอย่างอาหารไว้วิเคราะห์ สถานที่เก็บอาหารสะอาด แห้ง อากาศถ่ายเท มีวัสดุรองรับ มีภาชนะรองรับอาหารและน้ำเพียงพอต่อตัวไก่ น้ำที่ใช้เลี้ยงไก่มีการตรวจวิเคราะห์อยู่สม่ำเสมออย่างน้อย 1 ครั้งต่อรุ่น นอกจากนี้ เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีการจัดการน้ำใช้ในฟาร์ม แหล่งน้ำใช้ในฟาร์มอยู่ในปริมาณที่สามารถป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตราย หากเป็นบ่อบาดาลมีฝาปิดมิดชิด น้ำที่ใช้ต้องสะอาด ร้อยละ 81.0 ฟาร์มไก่เนื้อต้องมีการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรงเรือน อุปกรณ์และบริเวณโดยรอบอย่างมีประสิทธิภาพถูกสุขลักษณะ โดยพื้นที่รอบโรงเรือนรัศมีอย่างน้อย 3 เมตร ควรสะอาด และไม่มีขยะ โรงเรือนและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไก่เนื้อ เช่น ภาชนะให้อาหารและน้ำ จะต้องทำความสะอาด อย่างทั่วถึงก่อนนำไก่เข้าเลี้ยง ให้ถูกสุขลักษณะและสะดวกในการปฏิบัติงาน วัสดุรองพื้นที่ใช้ภายในต้องมีลักษณะแห้งสะอาดและอยู่ในสภาพดีฆ่าเชื้อมาก่อนนำมาใช้

จากผลการศึกษาดูงานจะเห็นว่าเกษตรกร มีการจัดการฟาร์มที่ดี แต่ยังมีเกษตรกรอีกจำนวนไม่น้อยที่ยังขาดคู่มือแสดงรายละเอียดของการจัดการฟาร์มตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

3) บุคลากร เกษตรกรร้อยละ 76.2 มีจำนวนและประเภทของบุคลากรตามข้อกำหนดของมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ร้อยละ 68.6 บุคลากรได้รับการฝึกอบรมในการเลี้ยงไก่เนื้อ และมีเพียงร้อยละ 30.5 บุคลากรมีสุขลักษณะที่ดีในการป้องกันการปนเปื้อนเชื้อ มีการตรวจสุขภาพประจำปีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และห้ามผู้ป่วยเข้าปฏิบัติงานในฟาร์ม

จะเห็นได้ว่า เกษตรกรจำนวนไม่น้อยยังมีปัญหาด้านการได้รับการฝึกอบรมด้านการเลี้ยงไก่เนื้อของบุคลากรในฟาร์ม ซึ่งมีผลต่อสุขอนามัยและผลผลิตภายในฟาร์ม ดังนั้น จึงควรพัฒนาและปรับปรุงในด้านนี้

4) สุขภาพสัตว์ เกษตรกรร้อยละ 42.9 มีการป้องกันและควบคุมโรคอย่างเหมาะสม ในขณะที่เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีการบำบัดและรักษาโรค มีการบำบัดโรคอยู่ภายใต้การดูแลของสัตวแพทย์ ดังนั้น เกษตรกรควรปรับปรุงระบบการป้องกันและควบคุมโรคให้เป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

5) สวัสดิภาพสัตว์ เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีการปฏิบัติตามหลักสวัสดิภาพสัตว์ ตรวจสอบคุณภาพไก่อย่างสม่ำเสมอ และมีอุปกรณ์ควบคุมแสงสว่างตามที่กำหนด จะเห็นว่าเกษตรกรได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

6) สิ่งแวดล้อม เกษตรกรส่วนใหญ่มีการกำจัดของเสียและขยะอย่างเหมาะสม ป้องกันการฟุ้งกระจายของวัสดุรองพื้น และมีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำสาธารณะ จะเห็นว่าเกษตรกรได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

7) การบันทึกข้อมูล ร้อยละ 48.6 มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในขั้นตอนที่สำคัญ ดังนั้น จึงต้องมีการติดตามการบันทึกข้อมูลของเกษตรกรให้ครบถ้วน (ฉัตรชัย สาริกัลยะ, 2560)

5. ปัญหาของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่เนื้อ

ประมาณ 2 ใน 3 ของเกษตรกรที่มีปัญหาในการเลี้ยงไก่เนื้อ โดยปัญหาด้านสุขภาพไก่พบมากที่สุด ได้แก่ ไก่ท้องเสีย ไก่จุกอาหาร(ลักษณะการกินอาหารของไก่ที่เร็วเกินไปทำให้เกิดอาการแน่นและหายใจไม่ออกในไก่) ไก่ช้ำขา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาตอนส่งไก่ไปโรงเชือดคือ ไก่เท้าด้านอันเกิดจากพื้นแกลบเปียกเกินไป หลังเป็นแผลที่เกิดจากการที่ไก่มีพื้นที่ไม่เพียงพอหรือหนาแน่นเกินไป ไก่พิการ ไก่ปีกขาเจ็บที่เกิดจากการจับไก่หรือเลี้ยงไก่ที่รุนแรงเกินไป ส่งผลให้เมื่อส่งไก่ไปถึงโรงเชือดแล้วจะถูกตัดราคาลง (สำนักควบคุมป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์, 2548)

ข้อเสนอแนะ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับเกษตรกร

1) เกษตรกรควรพัฒนาด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล เช่น บุคลากรควรมีสุขลักษณะที่ดีป้องกันการปนเปื้อนเชื้อโดยการอาบน้ำสระผมก่อนเข้าฟาร์ม สวมหมวกผ้าปิดจมูก จุ่มเท้าก่อนเข้าเล้า เล็บมือไม่ควรไวยาวเพราะอาจเป็นแหล่งเพาะเชื้อเป็นต้น มีการตรวจสุขภาพประจำปีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

2) การป้องกันและควบคุมโรค เกษตรกรควรมีมาตรการป้องกันบุคคล ยานพาหนะ อุปกรณ์ มีการฆ่าเชื้อเข้าออกฟาร์ม มีการตรวจติดตามสุขภาพไก่เนื้อประจำวัน มีการกำจัดซากไก่ที่เหมาะสม เป็นต้น

3) การบันทึกข้อมูล เกษตรกรควรมีบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในขั้นตอนที่สำคัญ เช่น การบริหารฟาร์ม เช่น โครงสร้าง การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การจัดการด้านการผลิต และเก็บบันทึกข้อมูลอย่างน้อย 3 ปี

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรลงทำงานหรือฟาร์มให้บ่อยและละเอียดมากขึ้นเพราะเกษตรกรบางรายยังขาดความรู้ด้านการจัดการการเลี้ยงไก่ที่ถูกต้องและเหมาะสม

2) เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้และความสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูลการเลี้ยงไก่เนื้อแก่เกษตรกรให้มากขึ้นควรให้เกษตรกรตระหนักถึงความสำคัญและเข้าใจว่าบันทึกข้อมูลเพื่อสิ่งใด เป็นต้น

3) การสร้างเกษตรกรต้นแบบเพื่อให้เป็นตัวแทนในการให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรด้วยตนเองได้ดี และอาจทำหน้าที่ได้ดีกว่าเจ้าหน้าที่เพราะเกษตรกรตัวแทนเป็นคนอยู่ในพื้นที่จะมีความเข้าใจถึงปัญหาได้ดีกว่า

4) สนับสนุนการจัดทัศนศึกษาหรือสัมมนาในเรื่องต่างๆ เพื่อให้เกษตรกรทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงปรับกลยุทธ์วิธีการเลี้ยงไก่ให้เหมาะสมกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เป็นต้น

1.3 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) การสนับสนุนการดำเนินงานระหว่างสัตวแพทย์กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เพื่อการป้องกันการเกิดโรคระบาดในไก่ หรือไก่ป่วย ป้องกันการสูญเสีย

2) การสนับสนุนการให้ความรู้/จัดสัมมนา หรือวางแผนการดูแลการจัดการที่ดีให้แก่เกษตรกรเพื่อการดำเนินการให้ได้ไก่ที่มีคุณภาพสมบูรณ์

3) การทำงานแบบบูรณาการระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมบริษัทกับเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เพื่อร่วมกันช่วยแก้ไขปัญหที่อาจเกิดผลกระทบต่อการเลี้ยงไก่ เช่น การระบาดของโรคไข้หวัดนก เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการเลี้ยงไก่เพื่อลดการสูญเสียในระหว่างการเลี้ยงเช่น แผล เท้าด้าน ตัวเล็ก เป็นต้น ให้ลดน้อยลง และเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพดีที่มากขึ้น วิธีการแก้ปัญหาคือ การกลับกลบไม่ปล่อยให้กลบเปื่อยขึ้น การคัดแยกไก่ตัวเล็กตัวใหญ่ เพื่อป้องกันการขึ้นทับหลังกันป้องกันแผลบนหลังไก่ การให้อาหารที่เพียงพอและเฉลี่ยให้ไก่เข้ากินอาหารได้ทั่วถึง เป็นต้น

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงปัญหาต่างๆจากการจัดการ การเลี้ยงไก่เนื้อที่กว้างมากยิ่งขึ้น อาทิ วิธีการลดการสูญเสียระหว่างการเลี้ยง วิธีการป้องกันโรค เป็นต้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งจึงควรพัฒนาเพื่อช่วยเกษตรกรเลี้ยงไก่เนื้อแก้ปัญหาเหล่านี้ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- กรมปศุสัตว์. (2562). หลักเกณฑ์การตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ. สืบค้นวันที่ 20 สิงหาคม 2563. http://certify.dld.go.th/certify/images/laws/standard_farm/StandardFarm62.
- _____. (2562). หลักเกณฑ์การตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Checklist). สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2563. <http://certify.dld.go.th/certify/index.php/th/2016-05-01-14-47-42/2016-05-03-02-04-15/1066-checklist>.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2556). คอนแทรคท์ฟาร์มมิ่ง. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2563. <https://tdri.or.th/2013/02/contract-farming-viroj-thairath/>
- ประชากร ธารฉาย. (2560). การเลี้ยงไก่กระตัง. สืบค้นวันที่ 20 สิงหาคม 2563. http://www.as.mju.ac.th/E-Book/t_prapakorn.pdf
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2560). การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มไก่เนื้อ. สืบค้นวันที่ 20 สิงหาคม 2563. https://www.acfs.go.th/standard/download/GAP_broiler_farm_2017.pdf
- _____. (2554). หน่วยรับผิดชอบด้านความปลอดภัยของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2563. <http://web.acfs.go.th/foodsafety/acfs.php>.
- CPF (2557). Contract Farming คืออะไร. สืบค้นวันที่ 19 สิงหาคม 2563. <https://www.cpfworldwide.com/th>.
- รศ.สมพร อิศวิลานนท์. (2561). การพัฒนาการเลี้ยงไก่เนื้อ. สืบค้นวันที่ 19 ตุลาคม 2563. <https://kasettumkin.com/topics/cattle>
- กรมวิชาการเกษตร. (2562). การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี. สืบค้นวันที่ 19 ตุลาคม 2563. <http://bsqmgroup.com>
- ประชากรกิจ. (2562). มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี. สืบค้นเมื่อ 19 ตุลาคม 2563. <http://certify.dld.go.th/certify/index.php/th/2016-05-01-14-47-42/2016-05-03-02-04-15/1066-checklist>
- กรมปศุสัตว์. (2563). 12 ขั้นตอน เลี้ยงไก่เนื้อมาตรฐานบริษัท. สืบค้นเมื่อ 19 ตุลาคม 2563. <http://pasusart.com>
- กรมปศุสัตว์. 2548. นโยบายโครงการความปลอดภัยด้านอาหาร (Food safety) ด้านปศุสัตว์. ขาวปศุสัตว์ 27(236) : 20-21
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร. สืบค้นเมื่อ 19 ตุลาคม 2563. https://www.acfs.go.th/standard/download/GAP_BROILER_FARM.pdf.